
**YAŞLI DOSTU ŞEHİRLER:
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ÖRNEKLERLE
DEĞERLENDİRMELER**

GÜNEŞ TIP KİTABELERİ

**YAŞLI DOSTU ŞEHİRLER:
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ÖRNEKLERLE
DEĞERLENDİRMELER**

Özgür Can CANER
Gökhan GÖZÜN
Asem HİLWAH
Mehmet GÖKÇEK

Danışmanlar

Dilek ASLAN
Nuri Mehmet BASAN

Kasım 2013

GÜNEŞ TİP KİTABEVLERİ

**YAŞLI DOSTU ŞEHİRLER:
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ÖRNEKLERLE DEĞERLENDİRMELER**

Copyright © 2013

Bu Kitabın her türlü yayın hakkı **Güneş Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.**'ne aittir.
Yazılı olarak izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden kısmen veya tamamen kopya edilemez;
fotokopi, teksir, baskı ve diğer yollarla çoğaltılamaz.

ISBN: 978-975-277-524-4

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni: Murat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni Yardımcısı: Polat Yılmaz

Dizgi - Düzenleme: İhsan Ağın

Kapak Tasarımı: İhsan Ağın

Baskı: 72 Tasarım Ltd. Şti.

Dirim Sokak No: 25 Cebeci / Çankaya / ANKARA

Telefon: (0312) 363 45 50 • Faks: (0312) 363 34 73

Sertifika No: 20127

GENEL DAĞITIM

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

ANKARA

M. Rauf İnan Sokak No:3
06410 Sıhhiye /Ankara
Tel: (0312) 431 14 85 • 435 11 91-92
Faks: (0312) 435 84 23

İSTANBUL

Gazeteciler Sitesi Sağlam Fikir Sokak
No: 7/2 Esentepe /İstanbul
Tel: (0212) 356 87 43
Faks: (0212) 356 87 44

KARTAL ŞUBE

Cevizli Mahallesi Denizler Cad.
No: 19/C Kartal /İstanbul
Tel&Faks: (0216) 546 03 47

www.guneskitabevi.com

info@guneskitabevi.com

İçindekiler

Önsöz ve Teşekkür	vii
Kısaltmalar Dizini	ix
Giriş	1
Amaçlar	3
Gereç ve Yöntem	5
“Yaşlı Dostu Şehir”: Kavramsal Çerçeve ve İlgili Konular	7
Geleceğe Dair Öneriler	29
Kaynaklar	32
Ek’ler	35

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Dünyada doğuşta beklenen yaşam süresinin uzamasıyla birlikte “yaşlanan” toplumlar gündem oluşturmaya başlamıştır. Değişik tanımları olmasına rağmen “yaşlı” sözcüğü Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından da tanımlandığı üzere 65 yaş ve üzeri grup için kullanılmaktadır. Bu tanımlama yaşlılığı “kronolojik” açıdan ele alan bir yaklaşımı işaret etmektedir.

Dünya bir yandan yaşlanırken, değişimin her bölgede eşit olmadığı, buna bağlı olarak da yaşlanma olgusunun dünyada bir “eşitsizlik” konusu haline geldiği de bilinir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu ve benzeri durumların engellenmesi adına farklı yaklaşımlar ve modeller denenmekte ve geliştirilmektedir. Son dönemlerde dikkat çeken uygulamalar arasında yer alan “Yaşlı Dostu Şehir” yaklaşımı da bu uygulamalardan birisi olarak kabul edilebilir. Kavramın incelenmesi geleceğe dair yapılacak çalışmalar açısından değerlidir.

Bu çerçeve doküman içerisinde “Yaşlı Dostu Şehir” kavramı, bu kavramın gerektirdikleri, konuya ilişkin kimi bilimsel çalışmaların sonuçları, pratik yaşamda kavramın bulduğu karşılık, dünyadan örnekler ve geleceğe dair öneriler yer almaktadır. İlgili doküman tıp fakültesi Dönem VI öğrencilerinin Eylül-Ekim 2013 tarihlerinde sürdürdükleri Halk Sağlığı stajı ve çalışmaları kapsamında tamamlanmıştır.

Kitabın hazırlanması sırasında birikimlerini bizlerle paylaşan Sn. Doç. Dr. Yaprak Savut’a ve Sn. Gülgen Dural’a teşekkür ederiz.

Çalışmanın okurlara ve ülkemiz sağlık ortamına yararlı olabilmesi dileğiyle..

Dilek Aslan*
Danışmanlar adına

*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Kısaltmalar Dizini

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
STK	Sivil Toplum Örgütü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

Bilim ve teknolojideki gelişmelerin sağlık hizmetlerine etkisiyle, 1950-2000 yılları arasında dünya genelinde yaşam süresi 20 yıl artmıştır. Önemizdeki yıllarda da bu artışın sürmesi beklenmektedir (1). Yaşam süresinin uzaması, bir anlamda bireyin ve organizmanın yaşlanması anlamına gelmektedir. Zaman içinde insan vücudunda görme, işitme ve hareket yeteneği gibi fonksiyonlarda fizyolojik değişiklikler meydana gelmekte ve bu değişikliklerin artması yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir (2). Yaş ile birlikte yürüyüş hızı, merdiven çıkma yeteneği ve alt ekstremitte kuvveti azalmakta, denge ve eşgüdüm bozulmaktadır. Ayrıca mobilitede azalma da beklenen bir durumdur (3). Bunun yanı sıra yaşlanma ile birlikte koroner arter hastalıkları, akciğer hastalıkları, diabetes mellitus, osteoporoz ve benzeri sağlık sorunları da ortaya çıkmaktadır. Yaşlanma ile ortaya çıkan fizyolojik değişikliklere, kronik hastalıklar, psikososyal sorunlar, hareketsizliğin yol açtığı sonuçlar eşlik edebilmekte, böylece kısır bir döngü oluşmaktadır (2).

Yaşlılığın kronolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyal olmak üzere pek çok boyutu bulunmaktadır. Örneğin “kronolojik yaşlanma” denildiğinde “takvim yaşı” anlaşılır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanıma göre 65 yaş ve üzeri kişiler yaşlı olarak kabul edilir (4). Yaşlılığın sadece kronolojik yaşlanma kavramı kapsamında değerlendirilmesi eksik bir yaklaşım olduğundan dolayı biyolojik, psikolojik, sosyal yaşlanma gibi diğer tanımların da dikkate alınması son derece önemlidir.

Dünya toplumlarının tamamının benzer hızda yaşlanabilmesi için küresel düzeyde çabalara gereksinim bulunmaktadır. Bu bağlamda, 1995 yılında onaylanmış olan “Yaşlanma ve Sağlık” programı önemlidir (5). Bu programa göre sadece yaşlanmanın getirdiği sağlık problemlerine odaklanmak yerine, öncelikle sağlıklı yaşlanmayı hedefleyen planlama ve araştırmalar önerilmekte ve desteklenmektedir. Yaşlanma, sağlıklı yaşlanma, yaşlanmanın hastalık ve düşkünlük için düşük risk, yüksek fiziksel ve bilişsel fonksiyon ve yaşama aktif bağlılık olarak tanımlandığı “iyi yaşlanma” (6) gibi konulardan bahsederken yaşanılan ortam ve çevrenin bu değişime ayak uydurabilmesinin önemi de unutulmamalıdır. Bu amaç doğrultusunda özellikle kamusal mekanizmaların ve yerel yönetimlerin oldukça fazla sorumluluğu olduğu da unutulmamalıdır. “Yaşlı Dostu Toplum”, “Yaşlı Dostu Şehir” kavramları da bu gereksinimden dolayı ortaya çıkmış yaklaşımlar olarak kabul edilmelidir.

“Yaşlı Dostu Toplum” denildiğinde yaşlıların aktif olarak kapasitelerinin, yeteneklerinin, verebileceklerinin farkına varan, ihtiyaçlarına ve seçimlerine karşılık verebilen, fikirlerine ve yaşam tarzlarına saygı gösteren, kırılğan olanları mutlak koruyan, toplum yaşamının her alanına ve anına katılmayı teşvik eden şekilde olmak üzere her tür politika, hizmet, oluşum ve yapının bulunduğu toplumlar anlaşılmalıdır (7). “Yaşlı Dostu Toplum” kavramından yola çıkarak DSÖ tarafından geliştirilmiş bir diğer kavram da “Yaşlı Dostu Şehir” kavramıdır. “Yaşlı Dostu Şehir” kavramının gerekliliklerini yerine getiren yaşam alanları yukarıda da belirtildiği gibi sağlıklı yaşlanma için önemli katkılar sunmaktadır.

Bu çalışmada, “Yaşlı Dostu Şehir” kavramının ve ilgili teorik çerçevenin araştırılması, dünyada var olan uygulamaların incelenmesi, bu konuda uzman görüşü alınması amaçlanmaktadır.

2.1. Kısa Dönemli Amaçlar

1. Yaşlı Dostu Şehir kavramının tanımını yapmak ve Yaşlı Dostu Şehir kriterlerinin neler olduğunu açıklamak,
2. Yaşlı Dostu Şehir konusunda dünyadaki güncel durumu saptamak,
3. Ankara'da Yaşlı Dostu Şehir uygulamaları konusunda çalışmış olan bir uzman ile görüşme yaparak güncel duruma dair bilgi edinmek,
4. Geleceğe dair öneriler geliştirmek

2.2. Uzun Dönem Amaç

1. Bu konuda yapılacak çalışmalar için veri tabanı oluşturmak

3.1. Çalışmanın Aşamaları

Bu çalışma temel olarak iki aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamada Yaşlı Dostu Şehirler ile ilgili literatür çalışması yapılmış, elde edilen veriler ise rapor haline getirilmiştir. İkinci aşamada ise Yaşlı Dostu Şehirler konusunda çalıştığı bilinen bir akademisyen ile önceden belirlenmiş sorular çerçevesinde görüşme yapılmıştır.

3.2. Çalışmanın Veri Toplama Yöntemi ve Kullanılan Araç ve Gereçler

Çalışmanın literatür incelemesi aşamasında dünyadaki mevcut durum, DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler Ağı'na kayıtlı olan 22 ülkeden 145 şehir arasından verilerine ulaşılabilecek 16 şehir ile ilgili bilgiler, genel durum üzerinden geliştirilen öneriler vb. aşamalar yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci aşaması olarak tanımlanan görüşme 9 Ekim 2013 saat 16.30'da Yaşlı Dostu Şehir projelerinde ve Yaşlı Meclisi'nde çalışmış bir öğretim üyesi ile yapılmıştır. Görüşmede sorulan sorular Ek 1'de yer almıştır. Görüşme özet raporu Ek 2'de yer almaktadır.

3.3. Çalışmada Kullanılan Temel Kavramlar

Yaşlılık: DSÖ yaşlılığı çevresel etmenlere uyum sağlama yeteneğinin azalması ya da büyük oranda kaybolması olarak tarif etmektedir (8).

Aktif Yaşlanma: Yaşlanan bireylerin yaşam kalitesini artırmak, sağlıklı yaşam beklentisini uzatmak için sağlık, güvenlik ve katılım açısından fırsatları en uygun hale getirme sürecidir (9).

Yaşlı Dostu Şehir: Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2006 yılında kabul edilen bir program olup, toplumlarda aktif ve sağlıklı yaşlanmayı sağlamayı amaçlayan uluslararası bir çabadır (8).

3.4. Çalışmanın İnsan Gücü

Bu araştırmanın insan gücü Halk Sağlığı stajını yapan dört tıp fakültesi son sınıf öğrencisidir. Sürece bir araştırma görevlisi ve bir öğretim üyesi de aktif olarak katkı sunmuştur.

3.5. Etik Konular

Çalışma raporunda yararlanılan literatür bilgileri kaynakça bölümünde belirtilmiştir. Görüşme yapılan kişinin sözlü izni alınmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler amaçlar dışında kullanılmamıştır.

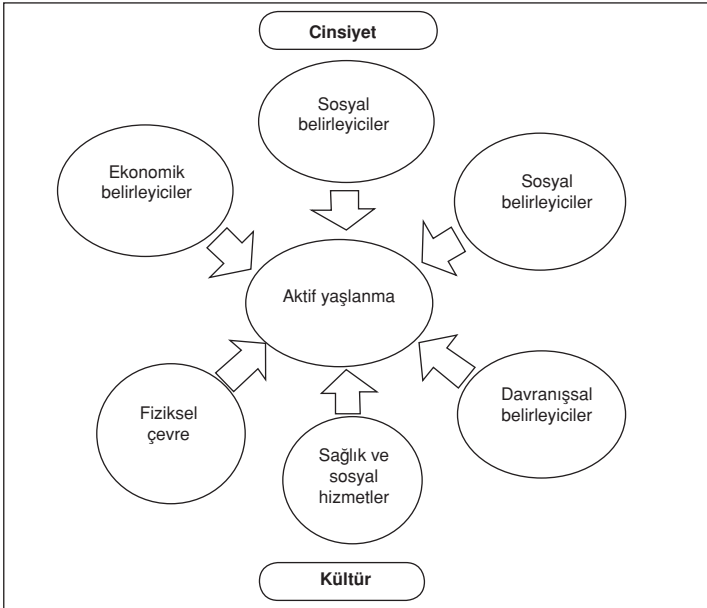
3.6. Çalışmanın Kısıtlılıkları

“Yaşlı Dostu Şehir” görece yeni bir kavram olduğu için ulaşılan kaynaklar kısıtlıdır.

DSÖ tarafından yayınlamış olan “Yaşlı Dostu Şehir” değerlendirme başlıklarındaki bazı maddeler açık uçlu olduğundan değerlendirme için yeterince nesnel veriler elde edilememiş olabilir.

4.1. Yaşlanma ile ilgili kavramlar

Yaşlılığın standart bir tanımı olmamakla beraber fizyolojik, biyolojik, ekonomik veya sosyolojik olmak üzere pek çok alanda tanımı bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı çevresel etmenlere uyum sağlama yeteneğinin azalması ya da büyük oranda kaybolması olarak tarif etmekte, yaşlılık dönemi için kronolojik tanımlamayı dikkate almakta ve bu dönemi, “65 yaş ve üzeri” olarak kabul etmektedir (6). Farklı yaş kriterlerinin kullanımı da söz konusudur. Örneğin, BM bu alandaki çalışmalarında 60 ve üzeri yaş grubunu temel almaktadır (10). Ancak, ulusal ve uluslararası yaşlılık çalışmaları genelinde DSÖ’nün tanımı esas alınmaktadır. Yaşlı nüfus kendi içerisinde de alt gruplara ayrılmıştır. 65-74 yaş grubu “genç yaşlı”, 75-84 yaş grubu “yaşlı”, 85 ve üzeri yaş grubu “ileri yaşlı” olarak tanımlanmaktadır (11).

ŞEKİL 1: Aktif yaşlanma: Yaşlı dostu şehirler için bir çerçeve (12)

“Aktif yaşlanma” kavramı artık günümüzde hızla önem kazanan bir kavramdır. Yaşlıların, yaşlanma dönemi boyunca sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetlerde aktif olarak rol alabilecekleri bir süreci tanımlamaktadır. Böylece aktif yaşlanma sürecindeki bireylerin, istedikleri faaliyetlere olanakları dahilinde katılabilmeleri de sağlanabilmektedir. Ayrıca yaşlıların toplumla birlikte olmaları, onların psiko-sosyal durumlarına da olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Bunun yanında bu sürecin, erken ölümlerin önüne geçilmesi, kronik hastalığı olanların engellilik durumlarının en aza indirilmesi, bireylerin önceden de olduğu gibi yaşlılık dönemlerinde de yaşamdan zevk alabilmesi, sağlık giderlerinin maliyetinin daha da düşmesi ve bu giderler için devletin sorumluluk almasının sağlanması gibi pek çok yararı da vardır (9).

4.2. Dünyada ve Türkiye’de Yaşlanma; Güncel Veriler Üzerinden Değerlendirmeler

Dünya nüfusu giderek yaşlanmaktadır. Yaşam süresinin uzaması ve doğurganlık hızının azalması nüfusun yaşlanmasında etkili olmuştur. Bunun sonucunda nüfus piramidi yaş dağılımları ileri yaş grubu lehine artmıştır (13).

Dünya Sağlık Örgütü raporuna göre, 2000 yılında 60 yaş ve üstü kişi sayısı 600 milyon iken, 2025’te 1,2 milyara, 2050’de ise 2 milyara çıkması beklenmektedir (14). İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki dönemde ortalama yaşam süresi 46 yıl iken, günümüzde bu süre 67 yıla çıkmıştır ve 2050 yılında 75 yıla çıkacağı öngörülmektedir (13). Bu da yaşlı nüfusun toplum nüfusundaki payının giderek büyüyeceği anlamına gelir. Günümüzde dünya genelinde yaklaşık 580 milyon yaşlı bulunmakta ve bunun yarısından fazlası gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Altmış yaş ve üzeri grubu nüfusun 2020 yılında bir milyardan fazla olması beklenmektedir (15).

Türkiye de dünyadaki demografik gelişmelere benzer bir süreçten geçmektedir. Cumhuriyetin ilânından sonra 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında ülke nüfusu 13,6 milyon bulunmuş, uygulanan pronatalist politikalar ile 1960 yılında 27,7 milyona yükselmiştir. Bu dönemde toplam doğurganlık hızının 6 olduğu tespit edilmiştir. 1965 yılından itibaren uygulanan antinatalist politikalar, kırdan kente göçün artması, anne ve çocuk sağlığındaki iyileşmeler, öğrenim düzeyinin artması, kadının çalışma hayatına katılması ile 1980’lerde toplam doğurganlık hızı 2,16’ya gerilemiştir (16). Bununla birlikte özellikle genç yaş ölümlerindeki iyileşme ile ülkemizde de beklenen yaşam süresinde bir artış görülmektedir. Örneğin, 1940’larda erkekler ortalama 30 yıl, kadınlar ortalama 33 yıl yaşarken günümüzde bu süre erkekler için 71 yıl iken kadınlarda 76 yıla çıkmıştır. TÜİK’in yaptığı çalışmalarda 2023 yılında erkeklerde ortalama yaşam süresinin 75,8’e çıkması beklenirken kadınlarda 80,2 olması beklenmektedir (17). Bu da Türkiye nüfusunun yaşlanmaya devam edeceği ve yaşlı nüfusun büyük bir bölümünü kadınların oluşturacağı anlamına gelmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü bunun yanında, sanayileşmiş ülkelerin yaşlanmadan önce zenginleşmiş olduklarını, buna karşılık gelişmekte olan ülkelerin zenginleşmeden önce yaşlanacaklarını belirtmekte, bu nedenle dünyadaki bütün ülkelerin yaşlanmanın artışı ile karşılaşabilecekleri tehlikelere karşı hazırlıklı olması gerektiğini vurgulamaktadır. Dünya Sağlık

Örgütü Yaşlanma ve Sağlık Programı'nın gerekçesinde durum “Yaşlı kişilerin sağlığı denildiğinde, belirleyici konu olarak yalnızca hastalık prevalansı ya da hastalığın yokluğu görülemez ve görülmemelidir. Yaşlı kişilerin büyük bölümü hastalıkları olsa da, hastalıklarının günlük hayatlarını ciddi olarak etkileyen olumsuz sonuçları ortadan kaldırılabilirdiği takdirde, kendilerini bütünüyle sağlıklı olarak hissedebilir” şeklinde ifade edilmektedir (18).

4.3. Yaşlı Dostu Şehir Kavramı: Neden? Nasıl?

Küresel yaşlanma sorunu BM ve uluslararası pek çok kuruluşu harekete geçirmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından ilki 1982 yılında Viyana’da, ikincisi 2002 yılında Madrid’de yapılan Dünya Yaşlanma Toplantıları’nda tüm dünya ülkelerinin dikkati yaşlanma olgusuna çekilmiştir. İki bin elli yılında sayısı iki milyarı bulacak olan bu gruba yönelik konut, gelir, kuşaklararası dayanışma, sosyal ilişkiler, toplumsal katılım, yaşlı güvenliği, bakım gibi konularda şimdiden altyapı çalışmalarına başlanması, var olan altyapıların iyileştirilmesi, ülkeler ve bölgeler arası ortak çalışmaların yapılması konularında çeşitli öneri kararları alınmıştır (19). Bu kararlardan sonra tüm ülkeler yaşlılara yönelik bir örgütlenme biçimi geliştirmek zorunda kalmıştır. Bu bağlamda, Yaşlı Dostu Toplum ve Yaşlı Dostu Şehir gibi kavramlar önem kazanmıştır. “Yaşlı Dostu Şehir” olgusu, DSÖ tarafından 2006 yılında kabul edilen bir program olup, toplumlarda aktif ve sağlıklı yaşlanmayı sağlamayı amaçlayan uluslararası bir çabadır (20).

“Yaşlı Dostu Şehir” kavramının ortaya çıkış sebepleri; dünya nüfusu içinde yaşlılık yüzdesinin ve yaşlı nüfusun artış göstermesi, yaşlı insanların toplumlarda önemli roller oynayacak olması, demografik yaşlanmaya bağlı olarak etkin politikalar ihtiyacı olarak karşımıza çıkmaktadır. “Yaşlı Dostu Şehir”, aktif yaşlanmayı destekleyen kapsamlı ve erişilebilir kentsel çevreyi ifade etmektedir. Yaşlı Dostu Şehir, yaşlıların rahat bir biçimde toplumun diğer kesimleriyle birlikte uyumlu bir hayat sürdürebilecekleri ortam ve imkânların sağlandığı, temiz, güvenli, yaşanabilir ve sürdürülebilir kentsel çevreleri ifade etmektedir. Bu özellikleriyle “Yaşlı Dostu Şehir” sadece yaşlı toplum için değil, başta çocuklar ve engelliler olmak üzere tüm kent halkının yararı için düzenlemelerin yapıldığı ve tedbirlerin alındığı kentsel bir yaşam çevresi olmaktadır.

Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağ’na katılabilmek için üç aşamalı sistemin eksiksiz yerine getirilmesi gerekmektedir:

1. www.who.int/age_friendly_cities/en/index.html (21) adresinde bulunan başvuru formu doldurulmalıdır.
2. Belediye başkanı ve belediye yönetimi tarafından DSÖ’ye, Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağ’na bağlılıklarını ve sürekli iyileştirmeyi öngören resmi yazı sunulmalıdır.
3. Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen dört aşamalı döngü tamamlanmalıdır.

Yerel yönetimlerin yerine getirmeleri gereken dört aşamalı döngü aşağıda yer almaktadır:

1. **Planlama (1-2 Yıl):** Bu bölüm kendi içerisine dört adımdan oluşur:
 - a) Yaşlıların Yaşlı Dostu Şehirler döngüsü boyunca katılım mekanizmalarının oluşturulması

- b) Şehrin yaşlı dostu olup olmadığına dair değerlendirmesi
 - c) Değerlendirme bulgularına dayanarak üç yıllık şehir planlaması geliştirilmesi
 - d) İlerlemenin izlenebilmesi için göstergelerin belirlenmesi
2. **Uygulama (3-5 Yıl):** Birinci aşama tamamlandıktan sonra şehirler planlarını iki yıl içerisinde gözden geçirilmesi ve onaylanması için DSÖ'ye sunulmalıdırlar. DSÖ tarafından onaylandıktan sonra şehirlere bu planları uygulamaları için verilen süre üç yıldır.
3. İlerlemenin Değerlendirilmesi (5. Yılın Sonu): Uygulamanın ilk periyodunun sonunda, birinci aşamada belirlenen göstergeler taslağında hazırlanan gelişim raporu şehirler tarafından DSÖ'ye sunulmalıdır.
4. **Sürekli İyileştirme:** Özgün eylem planındaki ilerlemelerin açık bir şekilde kanıtları varsa, şehirler sürekli iyileştirme fazına geçerler. Şehirler ilişkili göstergelerle birlikte yeni bir plan (5 yıla kadar) geliştirilmek üzere davet edilirler. Yeni planla ilgili gelişmeler ikinci uygulama periyodunda değerlendirilir. Şehirler daha fazla uygulama döngüsü içerisine girerek küresel ağa olan üyeliklerini devam ettirebilirler (22).

4.4. Yaşlı Dostu Şehirlerle İlgili Bilime Yansıyan Çalışmalardan Seçkiler

Yaşlı Dostu Şehir konusunda yapılmış çalışmaların özet bilgileri Tablo 1'de sunulmuştur.

4.5. Yaşlı Dostu Şehirler ve Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları

İki bin altı yılında 24 ülkeden 33 şehir aktif ve sağlıklı yaşlanmayı sağlayacak temel kentsel elemanları belirlemek için bir araya gelmiş ve sonuçta “Küresel Yaşlı Dostu Şehirler Rehberi” oluşturulmuştur. Dünya Sağlık Örgütü, bu rehber doğrultusunda Yaşlı Dostu Şehir kavramını tüm dünyada yaygınlaştırabilmek için “Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağı”nı oluşturmuştur (8).

Yaşlı Dostu Şehir olabilmek için yapılacak araştırma alanları ve düzenlemeler hakkındaki bilgiler DSÖ'nün yayınladığı Yaşlı Dostu Şehirler Rehberi'nde belirtilmiştir. Bu rehberde açıklanan gerekli düzenlemeler şehirlerin yönetim birimlerince yerine getirilmelidir. Bu ölçütler yerine getirildiğinde ya da yapılacak olan düzenlemeler taahhüt edildiğinde dünyadaki tüm kentler ayırım yapılmaksızın DSÖ'ye başvurma hakkına sahiptirler. Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen ölçütler sekiz başlık altında toplanmıştır:

1. Dış Mekânlar ve Binalar
2. Ulaşım
3. Konut
4. Sosyal Katılım
5. Toplumsal Yaşama Dâhil Olma ve Toplumun Yaşlıya Saygısı
6. Vatandaşlık Görevini Yerine Getirme ve İşgücüne Katılım

TABLO 1

Yaşlı Dostu Şehirler ve Literatür Bilgileri

No	Araştırmacının Adı	Yıl ve Yer	Hedef Grup	Amaç	Temel Sonuç	Öneriler	Kaynak no
1	Toplu Taşıma Araçlarının Yaşlı Dostu Şehir Rehberine Göre Gelişimi	2013, Avustralya	Toplu Taşıma Kullanıcıları	Toplu taşıma araçlarını yaşı bireylerin kullanabilmesi ve sosyal katılımı açısından değerlendirilmiştir.	Toplu taşıma araçlarının yaşı dostu şehir kriterlerine göre düzenlenmesi memnuniyetle kullanılmalarını da arttırmıştır.	Toplu taşıma araçlarının yaşı dostu şehir kriterlerine göre düzenlenmesi, yaşı bireylerin topluma katılımını artırabilir.	23
2	Yaşlı Dostu Şehirler: Bir Sosyal Hizmet Bakış Açısı	2013, Londra	Yerel Yönetimle	“Yaşlı Dostu Şehir” küresel hareketinin ilerleyişini ve sosyal hizmet uzmanlarının potansiyel katkılarını yansıtmaktadır.	Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına “Yaşlı Dostu Şehir” rehberindeki önerilerin yerine getirilmesi toplumlara daha yaşanabilir alanlar haline getirecektir.	Yerel yönetimler toplumlarını daha yaşanabilir hale getirebilmek için “Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağı” kapsamına girmesi için çalışmalar yapılmalıdır.	24

TABLO 1

Yaşlı Dostu Şehirler ve Literatür Bilgileri (devam)

No	Araştırmacının Adı	Araştırmacı Adı	Yıl ve Yer	Hedef Grup	Amaç	Temel Sonuç	Öneriler	Kaynak no
3	Küresel Yaşlı Dostu Şehir Kavramı Doğrultusunda Kenttsel Özelliklerin Belirlenmesi ve Aktif Yaşlanmanın Teşvik Edilmesi	Plouffe LA, Kalache A.	2010, New York	60 yaş ve üstü 1458 kişi, 250 bakım veren kişi ve hizmet veren 515 kişi	Yaşlıların, bakım ve hizmet veren kişilerin 'Yaşlı Dostu Kent' olmanın gereklilikleri ile ilgili görüşlerini almaktır.	Fiziksel erişilebilirlik, yakınlık, güvenlik, ekonomiklik ve kapsayıcılık gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlar için en önemli özellikler olarak tespit edilmiştir.	Yaşlıları hedefleyen geniş kapsamlı etkinlikler, güçlü sosyal bağlantıları ve kişisel güçlenmeyi teşvik eder.	25
4	Yaşlanmak İçin Harika Bir Şehir: Manchester'ın Nasıl Yaşlı Dostu Şehir Olduğuna Dair Olgu Çalışması	McGarry P, Morris J.	2010, Manchester	Manchester yaşlı evleri	Kentin sağlık ve diğer eşitsizlikleriyle mücadele edilmesi ve soruna yönelik kentsel dönüşümler yapılması amaçlanmıştır.	Şehri yaşlılar için daha yaşanılabilir hale getirebilmek için, Manchester Yaşlı Stratejilerinin ilk seminerinde alınan kararlar uygulamaya konulmuştur.	Manchester'a komşu kentsel yerleşimlerin yeniden program dahilinde düzenlenmesi önerilmiştir.	26

TABLO 1

Yaşlı Dostu Şehirler ve Literatür Bilgileri (devam)

No	Araştırmacı Adı	Yıl ve Yer	Hedef Grup	Amaç	Temel Sonuç	Öneriler	Kaynak no
5	Yaşlı Dostu Topluları Kavramsallaştırmak	2011, Kanada	Kanada ve dünya genelindeki tüm yaşlılar	Bölgede araştırma yapmak ya da politika geliştirmek için kişi ve çevre arasındaki etkileşimi göstermek için varsayımlar yapmaktır.	Bireysel ve çevresel etmenler arasında bir uyum olmalıdır, yaşlı dostu toplum ayrı ayrı ya da birbirinden izole şekilde sağlanamaz. Yaş, cinsiyet, gelir ve toplulukların diğer etki seviyeleri bu etmenler arasındadır.	Disiplinler arası araştırma ve yaşlı dostu konuların incelenmesi için bütünsel bir yaklaşım göstermektedir.	27
6	2050'nin Şehri: Yaşlı Dostu, Dinamik, Kuşaklar Arası Toplum	2010, ABD	ABD'de yaşayan tüm yaşlı nüfus	Yaşlılar için uygun ev seçeneklerini tanıtmaktır.	'Her Yaşta Uygun Şehir' konsepti ile oluşan kentler hem yaşlı nüfusa ihtiyaçları karşılanmakta, hem de gençleri cezbedecek kadar dinamik hale gelmektedir.	Her yaşlı bireye, hem bağımsız yaşaması, hem de sosyal, kültürel aktivitelere katılımını teşvik edecek uygun ev seçenekleri sunulmalıdır.	28

TABLO 1

Yaşlı Dostu Şehirler ve Literatür Bilgileri (devam)

No	Araştırmamanın Adı	Araştırmacı Adı	Yıl ve Yer	Hedef Grup	Amaç	Temel Sonuç	Öneriler	Kaynak no
8	Yaşlı Dostu Otobüs Sistemi İçin Öncelikler	Broome K, Worrall L, McKenna K, Boldy D.	2010, Avustralya	Queensland şehrinde seçilen 60 yaş üstü 227 kişi	60 yaş ve üstü insanların otobüslerde karşılaştıkları kolaylaştırıcı ve engelleyici faktörleri değerlendirmektedir.	Yaşlı insanlar otobüste çeşitli engelleyici ve kolaylaştırıcı etkenle karşılaşır, bunlar araçla ilgili özellikler, otobüs saatleri, rotalar, otobüs duraklarıyla ilgili özellikler, otobüs şoförünün yardımsever olup olmaması şeklinde özetlenebilir. Yaşlı insanların otobüs dostu otobüs sistemi bütün bu engelleyici faktörlerin ortadan kaldırılması ve yaşlıların işlerini kolaylaştıran faktörlerin en üst düzeyde gerçekleştirilmesi ile gerçek olur.	Daha sonraki araştırmalar daha iyi sonuçlar elde etmek için yeni teknolojiler ve stratejiler kurmayı amaçlamalıdır. Aynı zamanda yeni getirilen uygulamanın ihtiyaçlarına cevap verip vermediğini, yaşlı dostu otobüs sistemi ile yaşlı insanların otobüs kullanımını kolaylaştırıp kolaylaştırmadığını da değerlendirmelidir.	29

TABLO 1

Yaşlı Dostu Şehirler ve Literatür Bilgileri (devam)

No	Araştırmamanın Adı	Araştırmacı Adı	Yıl ve Yer	Hedef Grup	Amaç	Temel Sonuç	Öneriler	Kaynak no
8	Yaşlı Dostu Bir Toplum Nasıl Oluşturulur: Uluslararası Literatürden Bir Derleme	Lui CW, Everingham JA, Warburton J, Cuthill M, Bartlett H.	2009, Avustralya	Yaşlı bireyler	Uluslararası literatürde yer alan ve 2005'ten bu yana yayınlanmış olan yaşlı dostu toplumları derlemektedir.	Olumlu sosyal ilişkiler, sosyal sorumluluklar ve sosyal katılım, iyi bir yaşlanma için destekleyici bağlamda en önemli ön koşullardandır. Yaşlı bireylerin kendilerini daha iyi hissetmeleri ve daha uygun koşullarda yaşamaları için çevreyi iyileştirme adına küresel bir güdü meydana gelmiştir.	Toplum, özel sektör ve hükümetlerden ilgili kimseler, destekleyici fiziksel ve sosyal bir çevreye ihtiyaç duyan yaşlı bireylerin gereksinimlerine yönelik olan çalışmaları birlikte yürütmelidirler.	30

TABLO 1

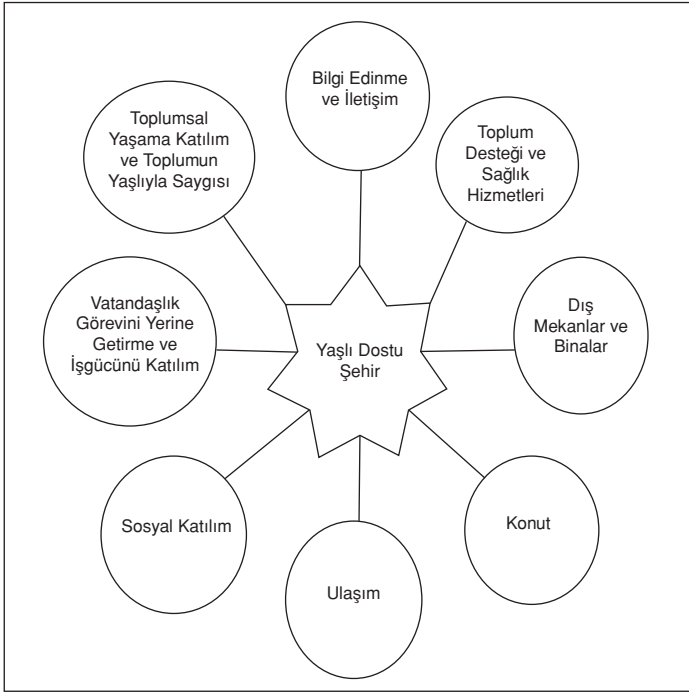
Yaşlı Dostu Şehirler ve Literatür Bilgileri (devam)

No	Araştırmacının Adı	Araştırmacı Adı	Yıl ve Yer	Hedef Grup	Amaç	Temel Sonuç	Öneriler	Kaynak no
9	Kentsel Çevrelerde Yaşlanma: Gelişen Yaşlı Dostu Şehirler	Buiffel T, Phillipson C, Scharf T.	2012, Belçika	Yaşlı bireyler	“Yaşlı bireyler için ideal bir şehir nasıldır?” sorusundan ziyade “Şehirler ne kadar yaşlı dostudur?” sorusuna odaklanılarak yaşlı dostu şehir kavramının gündeme getirilmesini öngören önemli bir bakış açısı kazandırmaktır.	Şehirlerin yenilenme sürecinde ve idare edilmesinde yaşlı toplumu da göz önünde bulundurmak önemli bir ilgi alanı haline gelmiştir. Şehirler her yaş grubu için yaşlı dostu şehir kavramına tehdit edici ve sakatlanmalara sebep olabilecek çevrelerdir. Kentsel değişim sürecinde yaşlılar daha olumsuz şekilde etkilenebilmektedirler.	Kentsel gelişim sürecinde, yaşlı toplumu da içine alan yeni politikalar ve yaklaşımlar geliştirilmelidir.	31

TABLO 1

Yaşlı Dostu Şehirler ve Literatür Bilgileri (devam)

No	Araştırmanın Adı	Araştırmacı Adı	Yıl ve Yer	Hedef Grup	Amaç	Temel Sonuç	Öneriler	Kaynak no
10	Avrupa'nın Yaşlı Dostu Şehirleri	Green G.	2012, New York	Avrupa şehirleri	DSÖ tarafından geliştirilen “sağlıklı yaşlanma” yaklaşımını, Avrupa Sağlık Şehirler Ağı üyelerinin nasıl uyguladıklarını ve bu yaklaşıma olan uyumluluklarını incelemek ve özetlemektir.	Çeşitli strateji ve planlar uygulanarak yaşlı bireylerin yaşam kalitesini yükseltmek için öncelikle gerekli olan, yaşlı bireylerin toplumsal rol ve statüleriyle ilgili farkındalığı arttırmaktır.	Sağlıklı yaşlanma stratejileri uygulanarak daha fazla yaşlı bireyin sosyal ve ekonomik yaşama katılımı sağlanabilir.	32

ŞEKİL 2: Yaşlı Dostu Şehir denetim listesinde yer alan faktörler (33)

7. Bilgi Edinme ve İletişim
8. Toplum Desteği ve Sağlık Hizmetleri

Bu başlıklar altında gerekenleri yerine getiren her şehir Yaşlı Dostu Şehir olarak Yaşlı Dostu Şehirler küresel ağının bir parçası olabilmektedir.

4.6. Yaşlı Dostu Şehirler Rehberi Değerlendirme Başlıkları

Kentsel açıdan toplumumuzun yaşlı dostu kent olma derecesini değerlendirebilmek için DSÖ tarafından Yaşlı Dostu Şehirler Değerlendirme Başlıkları hazırlanmıştır (Tablo 2).

4.7. Dünyadan "Yaşlı Dostu Şehir" Örnekleri

Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehirler Ağı'na bağlı dünya çapından 22 ülkeden 145 şehir kayıtlıdır (Ek 3). Ağ kapsamındaki kimi örnekler aşağıda sunulmuştur:

4.7.1. Manchester/Birleşik Krallık

Manchester şehri 2003 yılından beri yaşlı insanların yaşam kalitesini yükseltebilmek için çalışmalar yapmaktadır. Yaşlı dostu şehir yaklaşımı dört ana hat üzerinden yürütmektedirler.

TABLO 2 Yaşlı Dostu Şehir Değerlendirme Başlıkları

Dış Mekânlar ve Binalar

1. Kamuya açık alanlar temiz ve memnuniyet verici olmalıdır.
2. Yeşil alanlar ve dış mekânlardaki oturma elemanları yeterli sayıda, bakımlı ve güvenli olmalıdır.
3. Kaldırımlar iyi durumda olmalı, engeller olmamalı ve tamamen yayalar için ayrılmalıdır.
4. Kaldırımlar kaymaz özelliğe olmalı, tekerlekli sandalyeler için gerekli genişlik bırakılmalı ve yola inen dikey bordürleri bulunmalıdır.
5. Yaya geçişleri sayıca yeterli olmalıdır, farklı güçlük ve özür durumları olan insanlar için güvenli, kaymaz işaretlerle işaretlenmiş, görsel ve işitsel açıdan yeterli donanıma sahip olmalıdır ve yeteri kadar geçiş süresi verilmelidir.
6. Sürücüler yaya geçitlerinde ve yaya yolu taşıt yolu kesişmelerinde yayalara yol vermelidirler.
7. Bisiklet yolları, kaldırımlardan ve diğer yaya yollarından ayrılmış durumda olmalıdır.
8. Dış mekânlardaki güvenlik; yeterli sokak aydınlatması, polis devriyeleri ve toplumsal eğitim gibi önlemlerle birlikte desteklenmelidir.
9. Hizmetler bir arada konumlanmış ve erişilebilir düzeyde olmalıdır.
10. Yaşlı insanlar için düzenlenmiş ayrı müşteri hizmetleri düzenlemeleri olmalıdır; farklı sıra sistemleri, yaşlılara özel gişeler gibi.
11. Binalar (kamu ve umumi) dışarıdan ve içeriden iyi işaretlendirilmiş olmalı, yeterli sayıda oturma yeri ve tuvalet, erişilebilir ve güvenli asansörler, rampalar, korkuluklar, merdivenler ve kaymaz koridor kaplamaları bulunmalıdır.
12. Dış ve iç mekândaki tuvaletler sayıca yeterli, temiz, iyi bakımlı ve erişilebilir olmalıdır.

Ulaşım

1. Toplu taşıma ücretleri sabit, açıkça belirtilmiş ve ödenebilir olmalıdır.
2. Toplu taşıma güvenilir, sık, geceleri, hafta sonu ve tatillerde de işliyor olmalıdır.
3. Tüm kentsel alanlar ve hizmetler toplu taşıma ağı içinde olmalı, belirgin ve tanımlı güzergâhlar izlenmeli, araçların durumu iyi olmalıdır.
4. Araçlar temiz, bakımlı, erişilebilir olmalı, aşırı kalabalık oluşmamalı ve araçlarda öncelikli oturma yerleri bulunmalıdır.
5. Engelli kişiler için özelleşmiş ulaştırma şekilleri mümkün olmalıdır.
6. Sürücüler duraklarda iniş ve binişleri kolaylaştırmalı, herkes oturana veya inene dek araçları hareket ettirmemelidir.
7. Duraklar ve istasyonlar uygun yerlerde konumlanmalı, erişilebilir, güvenli, temiz olmalı, iyi aydınlatılmış, işaretlendirilmiş, korunaklı olmalı ve yeterli sayıda oturak bulunmalıdır.
8. Kullanıcılara güzergâhlar, hareket saatleri ve özel ihtiyaçlarındaki olanaklar ile ilgili olarak tam ve kolay erişilebilir şekilde bilgi verilmelidir.
9. Toplu taşıma yetmediği zamanlarda gönüllü ulaştırma hizmetleri hali hazırda bulunmalıdır.

TABLO 2 Yaşlı Dostu Şehir Değerlendirme Başlıkları (devam)

10. Taksi hizmetleri erişilebilir ve ödenebilir olmalı, sürücüler yardımsever ve nazik olmalıdır.
11. Yollar bakımlı, iyi drenaja sahip ve iyi ışıklandırılmış olmalıdır.
12. Trafik akışı iyi düzenlenmiş olmalıdır.
13. Yollarda, sürücülerin görüşünü kapayacak şekilde engeller olmamalıdır.
14. Trafik işaretleri ve kesişimler görünebilir olmalı ve iyi yerleştirilmelidir.
15. Tüm sürücüler için sürücü kursları veya sürücü pratiğini artırıcı kurslar teşvik edilmelidir.
16. Otopark ve sürücü dinlenme alanları güvenli, sayıca yeterli ve uygun biçimde yerleştirilmiş olmalıdır.
17. Özel ihtiyaçları olan kişiler için öncelikli otoparklar ve sürücü dinlenme alanları uygun olmalı ve bunlara saygı gösterilmelidir.
Konut
1. Hizmetlere ve toplumun geri kalan kısmına yakın, güvenilir alanlarda yeterli ve ödenebilir konut stoku bulunmalıdır.
2. Evde bakım hizmetlerinin yeterli ve ödenebilir olmalı, destekleyici hizmetler mevcut ve elverişli olmalıdır.
3. Konut iyi ve sağlam inşa edilmiş olmalı, her türlü hava şartlarına ve doğal tehditlere karşı güvenli ve rahat bir ortam sağlamalıdır.
4. İç mekânlar ve bina yüzeyleri hareket için kısıtlayıcı olmamalı, tüm iç mekânlar ve koridorlar hareket kabiliyeti açısından uygun olmalıdır.
5. Konut tadilat olanakları ve gereksinimlerin sağlanması uygun ve ödenebilir olmalı ve bunları sağlayanlar yaşlıların ihtiyaçlarından haberdar olmalı ve bunları anlamalıdır.
6. Kamu ve özel kiralık konut stoku temiz, iyi, bakımlı ve güvenilir olmalıdır.
7. Kırılgan, zayıf, engelli yaşlı kişiler için yeterli ve ödenebilir konut olmalı ve bunların hizmetleri yerel imkânlarla sağlanabilmelidir.
Sosyal Katılım
1. Çeşitli etkinlik ve aktiviteler için buluşma/bir araya gelme mekânları uygun şekilde konumlanmış olmalı, erişilebilir, iyi ışıklandırılmış ve kamu ulaşım ağının kolayca ulaşabildiği yerlerde olmalıdır.
2. Bazı zamanlarda yaşlı insanların bir araya gelecekleri etkinlikler düzenlenmelidir.
3. Aktiviteler ve etkinlikler yalnız veya refakatçi ile katılıma uygun olmalıdır.
4. Aktiviteler ve çeşitli programlar ödenebilir düzeyde olup, gizli veya ekstra maliyetleri olmamalıdır.
5. Aktiviteler, olaylar hakkında erişilebilirlik imkânları ve ulaşım imkânları hakkında bilgileri de içinde olmak üzere yaşlı insanlara bilgi akışının düzenli olması gereklidir.
6. Yaşlı insanların oluşturduğu farklı kesimlere hitap etmek üzere aktivitelerin çeşitlendirilmesi gerekmektedir.
7. Yaşlı insanlar da içinde olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin rekreasyon merkezleri, okullar, kütüphaneler, toplum merkezleri gibi yerel toplum mahallerinde bir araya getirilmesi sağlanmalıdır.
8. Sosyal izolasyon tehdidi altında olan kişiler için tutarlı ve düzenli bir sosyal yardım imkanı olmalıdır.

TABLO 2 Yaşlı Dostu Şehir Değerlendirme Başlıkları (devam)

Toplumsal Yaşama Dâhil Olma ve Toplumun Yaşlıya Saygısı

1. Kamu, gönüllü kuruluşlar ve ticari kuruluşlar sürekli olarak yaşlı insanlara hizmet kalitesini artırmak ve daha iyi hizmet götürebilmek için düzenli biçimde çalışmalıdırlar.
2. Hizmetler ve ürünler değişen ihtiyaçlara göre farklılaşmalıdırlar ve bu tercihler, kamu ve ticari hizmetler tarafından karşılanmalıdırlar.
3. Hizmet personeli nazik, saygılı ve yardımsever olmalıdır.
4. Yaşlı insanlar medyada sıkça yer almalı, olumlu olarak betimlenmeli ve yaşlılar hakkında basmakalıp klişelerden vazgeçilmelidir.
5. Toplumsal aktiviteler, olaylar belirli yaşların ihtiyaç ve tercihlerine cevap verecek şekilde tüm nesillerin ilgisini çekmelidir.
6. Toplumsal aktiviteler içinde yaşlıların aileler içinde bunlara katılması sağlanmalıdır.
7. Çeşitli eğitim kurumları yaşlanma ve yaşlı insanlar la ilgili bilgilendirme hususunda fırsatlar sunmalı, bu okul aktivitelerinde yaşlılar da yer almalıdır.
8. Yaşlı insanlar şu anki konumlarının yanı sıra geçmişleriyle de toplumda fark edilmelidirler.
9. Hali vakti yerinde olmayan yaşlı insanlar, kamusal, gönüllü ve özel hizmetlere kolayca erişebilmelidirler.

Vatandaşlık Görevini Yerine Getirme ve İşgücüne Katılıma

1. Gönüllü yaşlılar için kişisel maliyetleri karşılamak amacıyla eğitim, tanımlama, rehberlik ve tazminlerle beraber esnek iş seçenekleri bulunmalıdır.
2. Yaşlı işgücünün nitelikleri desteklenerek teşvik edilmelidir.
3. Yaşlı insanlar için esnek ve ortalama gelirli iş olanaklarının desteklenmesi gerekmektedir.
4. İşe almada, elde tutmada, teşvikte veya iş eğitiminde yalnızca yaşa göre ayırımı yasaklanması gerekmektedir.
5. İşyerleri, özürli insanların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmalıdır.
6. Yaşlı insanlar için kendi başlarına yapabilecekleri işler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
7. Yaşlı işgücü için emeklilik sonrası eğitim programları uygulanmalıdır.
8. Kamu, özel girişim ve gönüllü sektörlerdeki karar verme organları yaşlı insanların katılımını desteklemeli ve kolaylaştırmalıdırlar.

Bilgi Edinme ve İletişim

1. Tüm yaştaki toplum üyelerine temel ve etkili bir iletişim sistemi ulaşmalıdır.
2. Bilginin düzenli ve yaygın dağılımı sağlanmalıdır, koordine edilmiş, merkezileştirilmiş bir erişim sağlanmalıdır.
3. Yaşlı insanların ilgisini çekebilecek düzenli bilgiler ve yayınlar sunulmalıdır.
4. Sosyal izolasyon riski içinde olan kişiler için güvenilir bireyler tarafından bire bir bilgi akışı sağlanmalıdır.
5. Kamusal ve ticari hizmetler, istek üzerine çok yakın bire bir hizmetler sunabilmelidirler.
6. Televizyon ve görüntülü medyada kullanılan yazılar dahil olmak üzere tüm basılı bilgi büyük harflerle okunaklı, temel fikirler kalın olarak yazılmalıdır.

TABLO 2 Yaşlı Dostu Şehir Değerlendirme Başlıkları (devam)

7. Yazılı ve diğer basın, basit, kısa, amaca doğrudan ulaşan cümleler kurmalıdırlar.
8. Telefon cevaplama hizmetleri bilgileri yavaşça vermeli, her defasında karşıdakinin anlayıp anlamadığını kontrol eden mekanizmalar oluşturulmalıdır.
9. Cep telefonları, radyo, televizyon, bankamatik ve diğer cihazlar büyük tuşlu ve harf ve rakamlar büyük olmalıdır.
10. Devlet daireleri, toplum merkezleri, kütüphaneler gibi kamuya açık alanlarda bilgisayara veya internete erişim bedava veya çok az bir fiyatla olmalıdır.
Toplum Desteği ve Sağlık Hizmetleri
1. Sağlık için yeterli derecede sağlık ve toplumsal destek hizmetleri bulunmalıdır.
2. Evde bakım hizmetleri sağlık olduğu kadar kişisel bakım ve ev işlerini de kapsamalıdır.
3. Sağlık ve sosyal hizmetler uygun bir şekilde yerleştirilmeli ve tüm ulaşım biçimleri tarafından erişilebilir olmalıdır.
4. Evde bakım hizmetleri ve yaşlı insanların yoğunlukta olduğu konut bölgeleri, hizmetlere ve toplumun diğer kesimlerine yakın konumlandırılmalıdır.
5. Sağlık ve sosyal hizmetler güvenilir bir şekilde kurulmalı ve tüm kesimler tarafından erişilebilir olmalıdır.
6. Yaşlı insanlar için sağlık ve sosyal hizmetler hakkında güvenilir ve erişilebilir bilgi sağlanmalıdır.
7. Hizmetlerin sunumu koordine edilmeli ve yönetsel olarak basit olmalıdır.
8. Tüm personel saygılı, yardımsever ve yaşlı insanlara hizmet edecek şekilde eğitilmiş olmalıdır.
9. Sağlık ve toplumsal destek hizmetlerine sekte vuracak ekonomik engeller en aza indirgenmelidir.
10. Tüm yaşlardan gönüllü hizmetler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
11. Yeterli sayıda ve erişilebilir defin alanları bulunmalıdır.
12. Yaşlı insanların kırılganlığı ve kapasiteleri de dikkate alınarak toplumsal acil durum planlamaları tekrar ele alınmalıdır.

- *Strateji ve Politika:* Manchester Kent Konseyi Halk Sağlığı Bölümü'nden oluşan ekip kentsel yaşlanma zorluklarını ele alan ve bunlara yönelik olarak ilke gelişimi üreten ve stratejik önderlik yapan bir kurumdur. “Yaşlı Dostu Manchester” programı bu kuruma bağlı bulunan Manchester Yaşlı Stratejileri Bölümü tarafından hazırlanmıştır. Bu program hazırlanırken ulusal ve bölgesel derneklerin görüşleri de göz önünde bulundurulmuştur.
- *Topluluklar ve İlişkileri:* Manchester ekibi, bölgedeki yaşlı bireylerinde katılımıyla uzun soluklu bir bağlılık programı uygulamaktadır.
- *Ortaklık ve Uygulamalar:* Programların ve projenin kapsamı, şehirdeki yaşlı dostu yaklaşımları denetler. Bu ekip diğer kurum ve sektörlerdeki meslektaşlarını destekleyici, bağlantıları güçlü ve uzman çevreye sahip olan “Permeable Ekip” oluşumunu bünyesinde barındırır.

- *Araştırma*: Akademik araştırma komisyonu çalışmalarıyla Manchester tabanlı olarak araştırmalar tamamlanmış ve ulusal ortaklar ile akademik kurumlar tarafından kaynak teklifi projeleri geliştirilmiştir. Bu takım Birleşik Krallık Kentsel Yaşlı Birliği liderliğinde çalışmaktadır.

4.7.2. New York/Amerika Birleşik Devletleri

“Yaşlı Dostu Şehir” projesiyle ilgili ilk girişimler 2008 yılında başlamıştır. Binlerce yaşlı bireyin olduğu toplumun da görüşleri alınarak şehirde bir değerlendirme yapılmış ve toplanan bilgiler “Yaşlı Dostu Şehre Doğru: Bulgular Raporu” isimli bir raporla yayınlanmıştır. Şehir hükümetinin, barınma, ulaşım, halka açık alanlar, toplumsal katılım, sağlık ve sosyal hizmetler alanlarında uygulanmak üzere 59 tane karar aldığı bilinmektedir. İlgili kararlar kapsamında resmi ve özel sektör liderlerinin yer aldığı bir “Yaşlı Dostu Komisyonu” oluşturmak da yer almıştır. 2010’dan beri komisyon, daha fazla yaşlı dostu iş alanları, yaşlı dostu okullar ve üniversiteler ve yaşlı dostu teknoloji meydana getirmek için çalışmalarını yürütmektedirler.

Yaşlı dostu New York City’de yapılan kimi çalışmalar aşağıda sıralanmıştır:

- 3000 yeni yaşlı dostu otobüs durağı
- 1000 yeni yaşlı dostu bank
- 1000 yaşlı dostu girişimler için özel sektör katılımı
- Yaşlı dostu program ve kaynak öneren 40 üniversite
- 14 halka açık yaşlı dostu yüzme havuzu
- 5 yaşlanmayı iyileştiren komşu ilçe
- Yaşlı dostu iş alanlarını tanıtan büyük ödüller programı

4.7.3. London/Kanada

London, DSÖ’nün yaşlı dostu şehirler ağına 2010 yılında katılmıştır ve Kanada’dan ağına katılan ilk şehir olma özelliğini taşımaktadır. Şehir konseyinin tam desteğiyle bütün hizmet birimleri arasında işbirliği kurulmuş; çevre planlama, uzun dönem bakım, yollar ve ulaşım, toplu taşıma, halka açık parklar ve rekreasyon ile ilgili birçok alanda gelişmeler sağlanmıştır. Bu projeyi yürütmek için 14 Eylül 2011’de yaşlılar, bakım verenler ve hizmet sunucularından oluşan 140 kişilik “Yaşlı Dostu Kent Çalışma Kolu” kurulmuştur. Bu ekibin yaptığı üç aşamalı plan aşağıda sunulmuştur:

1. London’a yaşlı dostu şehir vizyonu kazandırmak
2. Bu vizyona ulaşmak için stratejiler ve fikirler üretmek
3. 3 yıllık bir hareket planı geliştirmek

Çalışma Kolu, DSÖ’nün yayınlamış olduğu sekiz ana başlık altındaki değerlendirme kriterlerini temel alarak şehrin yaşlı dostu olması için neler yapacaklarını planlamış, Ekim 2012’de hazırlamış oldukları Yaşlı Dostu Kent Hareket Planı’nı şehir konseyine sunmuşlar ve 2013’te bu plan uygulanmaya başlanmıştır.

4.7.4. La Plata/Arjantin

“*HelpAge International*” isimli kuruluş tarafından yürütülen “*ADA Global Campaign*” isimli bir hareket, geçen sene 6 Aralık tarihinde kentteki halka açık alanlar için bir müdahale planlamıştır. Bu oluşuma Belediye Başkanı Dr. Pablo Bruera da katılmıştır.

“*La Plata’da yaşlılar hareket istiyor*” isimli bir sloganla, yaşlı bireyler üniversite öğrencileri ve mezunları ile birlikte, yaşlı dostu şehri talep ettikleri, halka açık alanların eksikliklerini, bozuk kaldırımları ve şoförlerin trafikteki saygılarının eksikliğini vurguladıkları bir etkinliğe katılmışlardır.

“Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağı” programının kattığı hareketlilikle La Plata şehri çeşitli girişimler geliştirmektedir. Örneğin, kaldırımlar ve halka açık tuvaletler yeniden düzenlenmiş; özel araçları ve toplu taşıma araçlarını kullanan sürücülerin eğitimleri geliştirilmiştir.

4.7.5. Agidel/Rusya

Agidel Başkurdistan Cumhuriyeti’nin kuzeybatısında bulunan bir şehirdir. 2010 yılı nüfus sayımına göre 16.370 kişi yaşamaktadır. Bunlardan 1402’si 60 yaş üzeri olup, bu değer nüfusun %8,56’sı anlamına gelmektedir.

Agidel, yaşlı bireylerin sosyal katılımlarını ve fiziksel engellemeleri en aza indirecek bağlılık projesiyle 2011 yılında DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağı’na katılmıştır.

4.7.6. Ravne na Koroškem/Slovenya

Ravne Belediye Meclisi’nin Mayıs 2011’de aldığı karardan sonra, Ravne Belediyesi DSÖ yaşlı dostu şehirler küresel ağına girme kararı almıştır. Bu ağa katılabilmek adına Ravne belediye başkanı bağlılıklarını bildiren belgeyi DSÖ Yaş ve Yaşlılık Bölümü’nün Genovadaki ofisine göndermiştir. Ravne sınırları içerisinde 1842 adet 65 yaş üzerinde birey yaşamaktadır. Yaşlı nüfus toplam nüfusun %15,7’sini oluşturmaktadır. Bu projeyi gerçekleştirmede kent halkının ihtiyaçlarını uygun şekilde gidermek, bu konuda küçük ve gerçekçi adımlar atmayı kendilerine ana hedef olarak belirlemişlerdir.

4.7.7. Rockingham/Avustralya

Rockingham yönetimi yaşlı insanların daha fazla katılımının sağlandığı, daha değerli olduğu ve topluma olan katkısının daha fazla saygı duyulduğu bir yaşlı dostu şehir olmayı hedeflemektedir. Yaşlı insanlar ödenebilir, güvenli bir çevrede, sağlıklı ve hobilerine yönelik yaşam çeşitliliği ve ücretli ya da gönüllü projelerde katılım olanaklarının olduğu ortamda yaşamaktadırlar.

Şimdiki ve gelecekteki projelerinde Rockingham şehrindeki yaşlı toplum kazanımlarına katkı yapmaya ve bu kazanımları paylaşmaya devam edeceklerdir. Yaşlı toplumun mutlu, sağlıklı ve güvenli bir yaşamı elde edebilmelerin önemini anlatabilmek adına geniş toplumları eğitmeyi amaçlamışlardır.

Yaşlı bireylerden alınan görüşlere göre en fazla yapılan hizmet ve etkinliklerden haberdar olma yönünde sıkıntılar olduğu belirlenmiştir. Rockingham şehrinde yerel yönetimle birlikte çalışan hizmet sağlayıcıları, topluluklar, iş ve organizasyon sorumluları ücretsiz bilgilendirme seansları ve yerel toplumun ulaşabileceği aktivitelerin gösterimi ve yaşlı bireylerin bu aktivitelere kayıt işlemi yapılmadan katılabilmeleri konularında çalışmalar yapmaktadır.

Yapıtları incelemelere göre kendilerinin bu planlama konusunda başarılı olduklarını ve diğer toplum ve yerel yönetimlere ışık tutma misyonuna da üstlendiklerini etmişlerdir.

4.7.8. Chicago/Amerika Birleşik Devletleri

Chicago “Şehir içinde bir bahçe” ve “İşleyen şehir” olarak bilinmektedir. Her iki sıfatta Chicago’yu uygun bir şekilde tanımlamaktadır, hem güzel hem de fonksiyonel şehir özelliği taşımakta ve şehir sürekli olarak kendini geliştirmek için çaba sarf etmektedir.

Chicago, “Yaşlı Dostu” unvanını almış olup, halen sekiz bölgesini yaşlı dostu olması adına yapılandırma aşamasındadır. Chicago’da yaklaşık olarak 400.000 yaşlı birey yaşamaktadır ve grup kültürel etnik farklılıklar ve sosyo-ekonomik değişiklikler göstermektedir.

Chicago yakın dönemde yaşlı dostu şehir olma adına yaptıklarını ve bu konudaki başarılarını açıklayacağını duyurmuştur.

4.7.9. Kilkenny/İrlanda

Kilkenny Şehri Mart 2010 tarihinde “Yaşlı Dostu Şehir Programı” başlatmıştır ve bunu İrlanda’da yapan ikinci şehirdir. Haziran-Temmuz 2010 tarihinde şehirdeki yaşlı bireylerle yapılan danışma toplantıları sonucunda, Kilkenny Şehri Yaşlı Dostu Şehir Stratejisi’nin temelini oluşturan “Siz ne dersiniz?” başlıklı bir rapor hazırlanmıştır. Bu strateji Nisan 2011 tarihinde Bölgesel Şehir Geliştirme Yönetim Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

Kilkenny Şehri, Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağı’na katıldığından beri yaşlı bireyler için çok farklı girişimlerde bulunmuştur. Sanatsal, kültürel ve sosyal katılım Yaşlı Dostu Stratejisi’nde çok önemli rol oynamıştır. Özellikle İrlanda hokeyinin ulusal ünü ile birlikte, spor alanları da katılımın ve daha aktif olmanın önemli bir odağı haline gelmiştir.

4.7.10. Ottawa/Kanada

Ottawa 2011 yılında DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler Küresel Ağı’na üye olmuştur. Yaşlı dostu Ottawa (Yaşlı Meclisine tarafından yönetilen bir topluluk), ve Ottawa şehri Yaşlı Planı ortak girişimleriyle, Ottawa’nın yaşlı dostu şehir dönüşümü yürütülmektedir.

Ottawa yaşlı dostu olmasında yürüttüğü projenin ana temelinde 2011 sonbaharında tamamlanan DSÖ protokolü bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü’nün belirlemiş olduğu sekiz ana başlık üzerinden 600’den fazla yaşlı bireyin, hizmet sağlayıcılarının, bakım hizmeti verenlerin ve işbirliği içindeki ortakların görüş ve önerileri alınarak program hazırlanmıştır. Tek dil bilen bireyler, kültürel ve finansal etmenler özellikle göz önünde bulundurulmuş. Bu elde edilen verilerin analizleri sonrasında, Ottawa şehri ve sınırları içerisindeki bölgeleri de

içine alan belediye planı hazırlamışlar ve bu karar Ekim 2012 yılında Kent Konseyinden geçmiştir. Buna eş zamanlı olarak 2013 sonbaharında duyurulması planlanan daha geniş kapsamlı bir geliştirme planı üzerinde de çalışmaları devam etmektedir.

4.7.11. Melville/Avustralya

Melville Yaşlı Komitesi rehberliğinde şehirdeki yaşlıların yöneticiliğiyle Yaşlı Dostu Şehir kapsamındaki stratejiler 2007 yılında başlatılmıştır. Bu program içerisinde müdahaleler ve etkinlikler, sunum ve müdahaleler sonrası etkilerin tartışılması yer almaktadır. Şehir faaliyetleri ve yaşlılarla, sivil toplum örgütleri ve sağlık hizmeti sunucuları arasındaki iletişim 2 ayda bir olarak yapılan toplantılarla sağlanmaktadır. Düzenli olarak yaşlılara yönelik olarak bilgiler toplanmaktadır ve bu bilgiler yıllık olarak Yaşlı Hizmetleri Müdürlüğü tarafından değerlendirilmektedir. Şehir destekçileri yaşlı bireyler için erişilebilir ulaşım olanakları ve evde uygun yaşlanma konusunda bilgilendirme ve uygulamalı eğitimler sağlamaktadır. Düşük maliyetli sosyal ve kuşaklar arası etkinlikler, geliştirilmiş oturma koşulları ve yollar, yalnız yaşayan yaşlıları da içeren etkinlikler ve yaşlıların kişisel güvenliğinin artırılması Melville şehrinin yaşlı dostu toplum olma yolunda attığı adımlar arasında gösterilebilir.

4.7.12. Akita City/Japonya

Akita City, Japonya'nın kuzeydoğu kesiminde yer alan Akita eyaletinin başkentidir. Nüfusu, Nisan 2012'de yaklaşık 320.700 olarak tespit edilmiştir.

Akita nüfusunun yaşlanma hızı (yaş 65 +) 2025 yılında yüzde 34,2'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2009 yılında Hozumi Belediye Başkanı seçildiğinde, Akita City'yi yaşlı dostu şehir yapmak için söz vermiş, o zamandan beri önemli girişimler yapılmıştır.

İlk adım olarak, Akita Yaşlı Dostu Kent Vizyon Tanıtım Grubu, 2010 yılında kurulmuştur. Bu grup, akademisyenler, gönüllüler ve yaşlılar gibi çeşitli alanlardan dokuz üyeden oluşmaktadır. Yaşlı Dostu Kent kavramını geliştirmek için çalışmalar yapmışlardır. Grup dört önemli konularda Belediye Başkanı Hozumi için öneriler vermiştir, bu konular:

1. Yaşlılar ve yaşlanma ile ilgili olumsuz imajı olumlu hale getirmek,
2. Engelsiz toplumu teşvik etmek,
3. Ulaşımı sağlamak,
4. Daha önceden var olan sosyal izolasyonu önlemek

Ertesi yıl, 2011 Ekim ayında Akita City Sabit Ücretli Otobüs Projesi başlamıştır. Yaşlı vatandaşlar (70 + yaş) mesafe ne olursa olsun 100 yen (1 Euro) sabit ücret karşılığında otobüse binebilmektedir. Bu proje, Akita'da yaşayan yaşlı insanların daha rahat dışarı çıkması ve daha sık sosyal faaliyetlere katılmasına yardımcı olmuştur.

4.7.13. Warrnambool/Avustralya

Warrnambool, güney batı Victoria kıyısında bulunan, gün geçtikçe gelişen bir merkezdir. Nüfusu yaklaşık 34600'dür ve bunun 5500'ü 65 yaş ve üstü olarak tespit edilmiştir.

Warrnambool Kent Konseyi Aktif Yaşlanma Planı (2008-2013) aktif yaşlanma kavramının gerekliliklerini 10 ana başlık altında toplamıştır. Bunlar: Genel erişim, yollar ve yürüyüş yolları, konut, hizmetlerin sağlanması, bilgilendirme, izolasyon, nesiller arası iletişim, beceri ve deneyim, finansal eğitim ve yaşlı dostluluğudur.

Warrnambool Kent Konseyi her yıl “Celebrate” adında bir festival düzenlenmektedir, bu festival yaşlıların sosyal hayata katılımını kutlamaktadır. Festivalde ayrıca; konser, topluca bisiklete binme, kuşaklar arası oyunlar ve yılın yaşlısının seçilmesi gibi faaliyetler de yer almaktadır.

4.7.14. Edmonton/Kanada

Edmonton yaşlıların topluma katkılarına önem veren, onların ihtiyaçlarını bilen, yaşlıları toplumun ayrılmaz parçası olarak gören ve evde yaşlanmayı desteklen bir şehirdir.

Edmonton Büyükler Koordinasyon Konseyi Edmonton Belediyesi ile işbirliği içinde çalışarak bu vizyonu destekler, yaşlılar sektörü ve diğer birçok paydaşlar yaşlılara yönelik olarak geniş kapsamlı planları teşvik ediyor.

Yoğun çalışmalar ve girişimler sonucunda yaşlılar için ulaşım, ana haberleşme hizmetlerine erişim, yerinde yaşlanma çalışmaları tamamlanmıştır.

4.7.15. Funchal/Portekiz

Funchal, Atlantik Okyanusu’ndaki bir adada bulunmaktadır. Bu bölgenin nüfusu 111,892’dir. Belediye yönetimi, bu şehirde 10 yıldan fazladır yaşlı nüfus için çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Çeşitli proje ve programların uygulanması yaşlıların sosyal etkinliklere katılımını arttırmıştır. Şu anda şehirde yedi spor salonu ve 55 yaş üstü bireyler için çeşitli etkinliklerin düzenlendiği 14 topluma açık etkinlik alanı bulunmaktadır. Ayrıca Belediye yönetiminin düzenlediği etkinliklerin hepsine yaşlı bireyler de serbest olarak katılabilmektedir.

4.7.16. Tampere/ Finlandiya

Tampere şehri, yaşlılığa yeni bir bakış açısı kazandırmak için 2012-2020 yıllarını kapsayan bir program başlatmıştır. Bu programın esas amacı yaşlılara iyi bir yaşam için gerekli olan hizmetleri ve çevreyi sağlamaktır. Bu program için bir önemli nokta da projeyi yürüten grubun vatandaşlarla direkt temas halinde olmasıdır.

Şehrin yerel yönetimi yenilikçi düşünmeyi ve yeni girişimlerde bulunmayı teşvik etmektedir. Örneğin, Koti Tori adlı proje kamu ve özel sektörün ortak girişimiyle gerçekleştirilmekte ve yaşlıların kendi evlerinde yaşamasını desteklemek amacıyla çeşitli hizmetler sunmaktadır. Şehirde yürütülmekte olan diğer projeler de teknolojinin getirdiklerinin yaşlıların sosyal hayata güvenli bir şekilde katılımlarının artırılması için kullanılmasını hedeflemektedir. (TupaTurva-projesi ve İkälinja gibi) Tampereen Pekka projesi de özellikle hafıza problemi başlamış bir grup yaşlı bireyin beraber yaşayacağı, böylece bu bireylere hizmet sunumunun daha kolay olacağı bir ev planlamıştır.

Yaşlı Dostu Şehir kriterleri kapsamında yer alan “Dış Mekânlar ve Binalar, Ulaşım, Konut Sosyal Katılım, Toplumsal Yaşama Dâhil Olma ve Toplumun Yaşlıya Saygısı, Vatandaşlık Görevini Yerine Getirme ve İşgücüne Katılım, Bilgi Edinme ve İletişim, Toplum Desteği ve Sağlık Hizmetleri” başlıklarında yaşlı bireylere, toplumsal düzlemde, yerel yönetimlere ve kamusal mekanizmalara düşen kimi sorumlulukların geliştirilmesine dair başlıca öneriler aşağıda sunulmuştur:

5.1. Yaşlılara Yönelik Öneriler

- Yaşlıların yarı zamanlı ya da tam zamanlı olarak çalışabilecekleri iş olanakları sağlanabilir.
- Yaşlıların isteklerine bağlı olarak kendi özgün koşullarına uygun iş olanaklarının sağlanması önerilmektedir.
- Yaşlı toplumun “Yaşlı Dostu Şehir” bağlamında taleplerini belirtmeleri ve yetkili mercilere iletmeleri teşvik edilmelidir. Böylece bu konuda bir kamuoyu sağlanmalıdır.
- Yaşlılara yönelik olarak sağlık ve diğer hizmetlerin sürdürülmesi ve geliştirilmesi uygundur.
- Hastanelerde halen uygulanan “65 yaş üzeri” yaş grubu hastalara öncelik verme uygulamasının sürdürülmesi uygun olur. Bu konuda hedef grup olan yaşlı nüfus bilgilendirilebilir.
- “Yaşlı Dostu Şehirler” kavramından ve bu konuda DSÖ’nün hazırladığı değerlendirme listesi başlıkları ve maddeleri ile ilgili olarak yaşlıların bilgilendirilmeleri sağlanabilir. Bu sayede yaşlı nüfusun sürece aktif olarak katılması sağlanabilir.

5.2. Toplumsal Düzlemde Öneriler

- Kuşaklararası iletişimi güçlendiren faaliyetler düzenlenerek, yaşlıların ve gençlerin iletişimlerinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu bağlamda, yaşlıların sosyal olarak daha aktif olacakları koşullar da geliştirilmelidir.
- “Yaşlı Dostu Şehir” kavramını hedef alan, yaşlı ve diğer nüfusu kapsayan konferanslar ve organizasyonlar düzenlenebilir. Böylece toplumun bu konudaki bilgi düzeyi ve farkındalığı gelişebilir.

- “Yaşlı Dostu Şehir” kapsamındaki bütün koşulların oluşturulabilmesi/geliştirilebilmesi için mevcut sivil toplum kuruluşlarının desteği alınmalıdır. Gerekli durumlarda özel konulara yönelik STK’lar kurulabilir.
- Yaşlılara yönelik sosyal sorumluluk amacıyla sürdürülen çalışmalar desteklenebilir.
- Toplumun yaşlı bireylere karşı tutumunu inceleyen bilimsel çalışmalar yapılarak yaşlıların toplum içerisinde ve şehirde karşılaştıkları problemlerin saptanması uygun olur.
- Toplumun yaşlılara saygı konusunda tutum ve davranışlarının geliştirilmesi için çalışmalar desteklenebilir.
- “Aktif yaşlanma” kavramının toplumda yaygınlaştırılması önerilmektedir.

5.3. Yerel Yönetimlere ve Kamusal Mekanizmalara Yönelik Öneriler

- Yerel yönetimlerin tamamının “Yaşlı Dostu Şehir” kriterleri ile ilgili bilgi ve farkındalıklarının sağlanması uygun olur.
- Dünya Sağlık Örgütü’nün “Yaşlı Dostu Şehir” projesi için belirlemiş olduğu değerlendirme listesindeki maddeler, yerel yönetimlerin maddi olanakları, toplumun kültürel değerleri, yaşlı toplumun öncelikli gereksinimleri göz önünde bulundurularak yeniden değerlendirilebilir. Kısa, orta ve uzun erimli hedefler belirlenerek yerel yönetimlerin kısa dönemde bu konuda adım atmaya başlaması uygun olur.
- Büyükşehir Belediyeleri çalışmaları kapsamında Yaşlı Meclisleri kurulmalı ve bu meclislerin devamlılığı sağlanmalıdır. Böylece yaşlı toplumun gereksinimlerinin dolaysız olarak Kent Konseyine ve üst mercilere iletilmesi sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimlerin çalışma birimleri arasında yaşlılara yönelik bir birim yer almalıdır.
- Yaşlı sağlığını koruma ve geliştirme konusundaki çalışmaların bir bölümü yerel yönetimlerin çalışma alanının dışındadır. Bu gibi çalışmaların sürdürülebilmesi amacıyla ilgili kamusal mekanizmaların desteklerinin sürekli olmasının sağlanması uygun olur.
- Yaşlılara Yönelik Madrid Uluslararası Eylem Planı’ndan (34) bu yana geçerliliğini koruyan “yerinde yaşlanma” kavramına uygun bir yaşam düzeni benimsenmelidir. Ancak, bakım, vb. farklı gereksinimleri olan yaşlılara yönelik hizmetlerin de insan onuruna saygı, yaşlı ayrımcılığının önlenmesi, yaşlıların kötü muameleye uğramasının engellenmesi gibi temel felsefe ve ilkelere özen gösterilerek sürdürülmesi önerilmektedir.

Son söz yerine...

“Yaşlı Dostu Şehirler” ve “Yaşlı Dostu” ile başlayan diğer kavramlar, görece yakın geçmişte ortaya atılan ve tartışılmaya başlanan, gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere kadar birçok ülkenin gündeminde olan kavramlardır. Toplumların demografik yapısındaki yaşlanma eğilimi ile, bu kavramların, gelecekte daha da önem kazanması beklenmektedir. Nüfusun göreceli olarak daha yaşlı olduğu gelişmiş ülkeler başta olmak üzere tüm ülkelerin yaşlılara ve yaşlanmaya yönelik düzenlemeler, önlemler ve hazırlıklar yapması uygun olur. Bu açıdan, yapılan bilimsel çalışmaların ve çalıştayların; yazılan makale, derleme ve kitap-

ların önemi çok büyüktür. Devlet, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve yaşlıların aktif olarak yer aldığı toplumun kendisinin katılımıyla gerçekleştirilecek sağlığı korumaya ve geliştirmeye yönelik çalışmalar aracılığı ile geleceğe yönelik doğru ve uygun önlemler alınabilir.

KAYNAKLAR

1. Kinsella K, Velkoff AV. An ageing world: 2001. U.S. Government Printing Office, Census Bureau Series. Washington DC, 2001, pp 7-23.
2. Health Organization. Diet, nutrition, and the prevention of chronic diseases. Report of a joint WHO/FAO expert consultation. WHO Technical Report Series. No: 916; 2003, pp 4-12.
3. Butler AA, Menant JC, Tiedemann AC, Lord SR. Age and gender differences in seven tests of functional mobility. *Journal of NeuroEngineering and Rehabilitation* 2009;6:31.
4. Definition of an older or elderly person. WHO 2007. [Internet] <http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/index.html>. (Erişim:21.09.2013)
5. [Internet] <http://www.unescap.org> (Erişim:21.09.2013).
6. Bowling A, Dieppe P. What is successful ageing and who should define it? *British Medical Journal* 2005;331:1548.
7. [Internet] <http://www.ncaop.ie> (Erişim:21.09.2013)
8. Aging and life course. [Internet] <http://www.who.int/ageing> (Erişim:21.09.2013)
9. Aslan D. Aktif yaşlanma kavramı. [Internet] http://www.geriatri.org/sorulariniza_yanitlar.php?pg=aktif#content (Erişim:21.09.2013).
10. Türk Geriatri Derneği Ulusal Yaşlı Haftası Basın Bildirisi. [Internet] http://www.geriatri.org/bildiri_uyh.php (Erişim:21.09.2013).
11. Önal AE. Gerontolojide demografik özellikler ve epidemiyolojik ölçütler. 2006, pp 4-6.
12. Global Age-Friendly Cities: A Guide Part 2: Active ageing: A framework for age-friendly cities. pp 5-6.
13. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Nüfus Birimi. World population ageing: 1950-2050. Birleşmiş Milletler Yayınları, New York 2002, pp 5-9.
14. Global age-friendly cities: A guide. World Health Organization, 2007.
15. Population ageing-a public health challenge. WHO Information Fact Sheet, Number 135. September 1998. [Internet] <https://apps.who.int/inf-fs/en/fact135.html> (Erişim:21.09.2013).
16. Koç İ, Eryurt MA, Adalı T, Seçkiner P. Türkiye'nin demografik dönüşümü: Doğurganlık, aile planlaması, anne-çocuk sağlığı ve beş yaş altı ölümlerdeki değişimler: 1968-2008. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Ankara 2010.
17. Türkiye İstatistik Kurumu. [Internet] <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (Erişim:22.09.2013).
18. Active ageing: a policy framework. World Health Organization, 1998.
19. United nations, it's your world. [Internet] <http://www.un.org> (Erişim:21.09.2013).
20. Aging and life course. [Internet] <http://www.who.int/ageing> (Erişim:21.09.2013).
21. Application form to join the WHO Global Network of Age-friendly Cities and Communities. [Internet] http://www.who.int/ageing/application_form/en/index.html (Erişim:22.09.2013)
22. Checklist of essential features of age-friendly cities. [Internet] http://www.who.int/ageing/publications/Age_friendly_cities_checklist.pdf (Erişim:21.09.2013).
23. Broome K, Worrall L, Fleming J, Boldy D. Evaluation of age-friendly guidelines for public buses. *Transportation Research Part A* 2013;53:68-80.
24. Barusch AS. Age-Friendly Cities: A Social Work Perspective. *Journal of Gerontological Social Work* 2013;56(6):465-72.
25. Plouffe LA, Kalache A. Towards global age-friendly cities: determining urban features that promote active aging. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine* 2010;87(5). [Internet] http://download.springer.com/static/pdf/232/art%25A10.1007%252F11524-010-9466-0.pdf?auth66=1382729793_98f9dd7ce1f5f963317771337a268ffb&ext=.pdf. (Erişim:21.09.2013).

26. McGarry P, Moris J. A great place to grow older: a case study of how Manchester is developing an age-friendly city, *Working with Older People* 2011;15(1): 38-46.
27. Menec VH, Means R, Keating N, Parkhurst G, Eales J. Conceptualizing Age-Friendly Communities. *Canadian Journal on Aging* 2011;30(3):479-93.
28. Kennedy C. The city of 2050 - An age-friendly, vibrant, intergenerational community. *Journal of the American Society on Aging* 2010;34(3):70-5.
29. Broome K, Worrall L, McKenna K, Boldy D. Priorities for an age-friendly bus system. *Can J Aging* 2010 Sep;29(3):435-44.
30. Everingham JA, Petriwskyj A, Warburton J, Cuthill M, Bartlett H. Information provision for an age-friendly community. *Ageing International* 2009;34:79-98.
31. Buffel T, Phillipson C, Scharf T. Ageing in urban environments: Developing 'age-friendly' cities. *Critical Social Policy* 2012;32: 597.
32. Green G. Age-friendly cities of Europe. *J Urban Health* 2013 Oct;90 Suppl 1:116-28.
33. [Internet] http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities_guide/en. (Erişim Tarihi: 22.09.2013).
34. The Madrid International Plan of Action on Ageing [Internet] https://www.un.org/ageing/documents/building_natl_capacity/guiding.pdf. (Erişim:21.09.2013).

Ek'ler

Ek 1. Görüşme Sırasında Sorulan Sorular ve Görüşme Süreci

Görüşmede aşağıdaki sorular sorulmuştur:

1. Yaşlı Dostu Şehir kavramı hakkında ne(ler) söylemek istersiniz?
2. Yaşlı Dostu Şehir olmak için neleri başarmış olmak gerekir?
3. Bu soruya daha net yanıt alabilmek için bazı başlıkları tekrar sormak istiyorum:
 - Dış Mekânlar ve Binalar
 - Ulaşım
 - Konut
 - Sosyal Katılım
 - Toplumsal Yaşama Dâhil Olma ve Toplumun Yaşlıya Saygısı
 - Vatandaşlık Görevini Yerine Getirme ve İşgücüne Katılım
 - Bilgi Edinme ve İletişim
 - Toplum Desteği ve Sağlık Hizmetleri
4. Size göre Ankara Yaşlı Dostu Şehir mi? Neden?
5. Neler yapmak gerekir?
6. Başkaca önerileriniz/görüşleriniz olur mu?

Görüşme için gerçekleştirilen adımlar aşağıdaki şekilde olmuştur:

1. Randevu alınması
2. Görüşme zamanının belirlenmesi
3. Görüşme başlangıcında görüşmeye ilişkin ayrıntıların açıklanması
 - a. Görüşmeyi kabul ettiği için teşekkür paylaşımı
 - b. Görüşme sürecinde bir kişinin soruları soracağı, bir kişinin de rapor yazacağı bilgisinin aktarılması
 - c. Görüşme sonrasında dilediği takdirde raporun görüşme yapılan kişiye aktarılabilceğinin paylaşılması
 - d. Görüşmede yer alan bilgilerin araştırmanın amaçları dışında kullanılmayacağını aktarılması
 - e. Konuya ilişkin hazırlanacak olan araştırma raporunda görüşmede bahsi geçen bilgilerin/başlıkların isim kullanılmadan yer verileceğinin açıklanması
4. Soruların sorulması

Ek 2. Görüşme Raporu

“Dünya Sağlık Örgütü aslında “Yaş Dostu Kent” olarak başlatmıştır. Ama bizde proje yaşlı dostu kentler olarak yapılmıştır.

Kentlerin insanları yaşamaya ve katılma daha teşvik edici olması gerekir, kaldırımlar vs. Trafikte öncelik yayaya ait olmalıdır. Yaya geçidi olsun olmasın yaya yola adım attığı anda bütün araçların durması gerekir. Bu gibi uygulamalar tüm kentlerde olmalıdır. Yaşlı dostu kent olmak için kılavuzda 82 madde var fakat bunlar kanun değil, bu rehberler öncelik sırasına göre değerlendirilmelidir ve bu kurallar toplumun kültürel değerlerine göre yeniden gözden geçirilmelidir. Kaynak ve maddi problemler de göz önüne alınmalıdır. Ankara için öncelik sağlık olmalıdır. Yazılan raporunuzda belirttiğiniz üzere bu devamlı bir proje. Beşer yıllık planlar sürekli değişim eğiliminde olmalıdır. Benim ve kızımın hatta annemin ihtiyaçları farklı olduğu için 5 yıl sonraki yaşlı toplumun ihtiyaçları değişecektir. Bu yüzden yaşlı dostu şehir olmak için çalışmaların sürekliliği önemli.

Hedef trafik düzenlemesiyle farklı başlıklar altında farklı maddeler var. Bu başlıklardan sizin için önemli olanlara öncelik vermelisiniz. Örneğin 10000 taksi varsa bunların kaç engelli taşıyabilecek olması hedeftir, ekonomik kaynaklar ve şehrin kendi ihtiyaçları referans olarak alınmalıdır. Taksiler değişirken esnafa destek verilmelidir. İki yıl sonra hedefler değerlendirilmelidir ve objektif üçüncü kurumlar tarafından denetlenmelidir. Yaş dostu kent olmak belediyelerin kendi ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmesi ve ona göre planını oluşturması gerekir. Ankara Büyükşehir Belediyesi adına İtalya'nın Udine kentinde yapılan sunumdan sonra katılan diğer şehirlerin temsilcilerinin verilen hizmetlerin içeriği ve kapsamı konusunda çok büyük takdirlerini ifade ettiklerini gördük. Ankara Büyükşehir Belediyesi olarak çok fazla yaşlıya hizmet vermekteyiz. Diyaliz merkezlerine servis ile ulaşım, tatil imkanları vb. imkanlarımız var. Tam olarak Yaşlı dostu kent ağına başvurabilme kriterlerine sahip olmamıza rağmen küresel ağa başvuru gerçekleşmedi.

Kent konseyi şehrin ihtiyaçlarını il meclisine iletmek amacıyla kuruldu. Akademisyen, muhtar, sivil toplum örgütü yetkilileri ve gönüllüler yer almakta. 1 Ekim 2012 de yaşlı meclisi kuruldu. Sadece 2 toplantı yapabildi. Amacı yaşlı toplumun ihtiyaçlarını belirlemek ve bunu kent konseyine sunmaktı. Benim uzmanlık alanım yaşlılara yönelik olarak kent ve bina tasarımı, özellikle banyo ve mutfak tasarımı. Her konuda çalışmalar yapıldı faka afet durumunda yaşlılara yönelik hizmet stratejileri yoktu.

İngiltere ve İsveç'te çoğu şey belediyelerin kontrolü altındadır. Bizde bakanlıklar bakıyor. 82 maddenin hepsi belediyelerin yürütebileceği konuları aşmaktadır. Çevre ve Şehircilik, Sağlık, Milli Eğitim Bakanlığı'nın da bu işlerde görev alması gerekiyor.

Bana göre bazı alanlarda Ankara, Yaşlı Dostu Şehir'dir. Alo 153 hattından şehirle ilgili arzu ettiğiniz her türlü hizmeti veren birimlere (yerel yönetim, sivil toplum örgütü, devlet, vb.) bağlanabiliyorsunuz. Belediyenin Yaşlı Merkezleri'ne üye olan kişilere, yemek pişirilmesi, çamaşır yıkanması, banyo yaptırılması, temizlik yapılması gibi birçok konuda hizmetleri var. Bu hizmetlerin her biri ücretsiz olmak ile beraber, her hizmeti alacak yaşlının bazı kriterleri taşıması gerekir. Örneğin, yaşlının evinde yemek pişirilmesi için yaşlının tamamen yalnız yaşıyor olması gerekmektedir.

Yaşlı Dostu Şehir çalışmaları sırasında bazı eksikler fark edildi, bunlardan bir tanesi: yerdeki sarı döşemeler yerden en fazla 6 mm yükseklikte olması gerekir, fakat karoların üzerine yapıldığı için 10-12 mm oluyor, yaşlılar yürümekte zorlanıyor. Caddelerdeki geçişler çok sıkıntılı bir durumdur. Bazı üst geçitlerde yürüyen merdiven var ve bazılarında tek taraflı asansör hizmetleri var, tabii bunlar çok yetersiz durumda. Ulaşım konusunda yapılması gereken başka hizmetler de var özellikle metrolar çok önemli. 82 madde oldukça kapsamlı, istenirse ek madde oluşturulabilir fakat o aşamaya gelemedik henüz. Dükkanlar özellikle yaşlılara göre düzenlenmeli. Yerler kaygan, kapılar ters açılıyor. Granit kullanılmamalıdır, yaşlıların düşmesine sebep olabilecek uygulamalardan uzaklaşılmalıdır.

Ulaşım konusunda başka hizmetler de var, yaşlılar günün belirli saatlerinde ücretsiz hizmet alıyor, 10.00-16.00 ve 19.00-00.00 arasında İçişleri bakanlığı tarafından ücretsiz faydalanması sağlanmaktadır. Otobüs ne zaman gelecek mobil uygulamalar var. Bütün otobüsler yaşlı dostu değil, 1250 adet engelli için özel otobüs alınacaktı, 500 tanesi temin edildi, devamını bilmiyorum. Tüm otobüsler ayakta yolcu alıyor ve yaşlılar ayakta seyahat etmektedir. Ulaşım konusunda ücretsiz faydalanma uygulaması tüm Türkiye'ye yayıldı, daha iyi hizmet verilebilmesi için şoförlerin de eğitilmesi gerekiyor.”

Ek 3. Dünyada Yaşlı Dostu Şehirler

Amerika Birleşik Devletleri

- Austin, TX
- Bowling Green, KY
- Brookhaven
- Brookline, MA
- Chemung County, NY
- Chicago, IL
- Des Moines, IA
- Great Neck Plaza
- Honolulu
- Los Altos, CA
- Macon-Bibb County, GA
- New York City, NY
- Philadelphia, PA
- Portland, OR
- Roseville, CA
- Saint Louis County
- Town of Los Altos Hills, CA
- Washington, D.C.
- Wichita, KS

Andora

- Andorra la Vella

Arjantin

- La Plata

Avustralya

- Boroondara
- Canberra
- Melville
- Rockingham
- Unley
- Warrnambool

Belçika

- Brussels

Birleşik Krallık

- Brighton and Hove
- Manchester

Çin

- Qiqihaer

Finlandiya

- Tampere

Fransa

- Angers
- Bar-le-Duc
- Besançon
- Bey
- Carquefou
- Dijon
- Halluin
- Limonest
- Lyon
- Metz
- Quatzenheim
- Quimper
- Rennes
- Royan
- St. Denis (Réunion)
- Villeneuve-sur-Lot

Hindistan

- Kolkata

İrlanda

- Kildare
- Kilkenny
- Louth

İspanya

- Almendralejo
- Barcelona
- Bilbao
- Donostia-San Sebastián
- Las Rozas de Madrid
- Lliria
- Los Santos de Maimona
- Manresa
- Mata de Alcántara
- Mérida
- Oliva de la Frontera
- Ourense
- Santander
- Tres Cantos
- Vic

- Vitoria-Gasteiz
- Zaragoza

İsrail

- Haifa

İsviçre

- Geneva

Japonya

- Akita

Kanada

- Edmonton, AB
- Hearst, ON
- Kingston, ON
- London, ON
- Noëlville, ON
- Ottawa, ON
- Port Colborne, ON
- Portage La Prairie, MB
- Saanich, BC
- Sault Sainte Marie, ON
- Thunder Bay, ON
- Verner, ON
- Waterloo, ON
- Welland, ON
- Windsor, ON

Portekiz

- Alfandega da Fé
- Alpiarça
- Alter do Chão
- Campo Maior
- Castro Marim
- Esposende
- Fátima
- Funchal
- Gondomar
- Grândola
- Horta, Açores
- Maia
- Mesão Frio
- Odivelas
- Oliveira de Azeméis
- Ponte de Sôr

- Porto
- Póvoa de Lanhoso
- Setubal
- Torres Vedras
- Vila do Conde
- Vila Nova de Foz Côa

Rusya Federasyonu

- Agidel
- Baymak
- Belebey
- Beloretsk
- Birsk
- Blagoveschensk
- Chishmy
- Davlekanovo
- Dyrtyuly
- Ishimbai
- Kumertau
- Meleuz
- Neftekamsk
- Oktyabrsky
- Salavat
- Sibai
- Sterlitamak
- Tuymazy
- Uchaly
- Ufa
- Ushaly
- Volgograd
- Yanaul

Slovenya

- Celje
- Ivančna Gorica
- Kobarid
- Kostel
- Ljubljana
- Maribor
- Ravne na Koroškem
- Ruše
- Velenje

Sri Lanka

- Moneragala District

